

SAMENVATTING

Red en Black In Haïti

Radicalism, conflict and political change 1934 – 1957

Matthew J. Smith

2009

Sténio Vincent

1934 was het jaar van de 'désoccupation', de beëindiging van de in 1915 begonnen Amerikaanse bezetting van Haïti. In zijn jaarlijkse regeringrede sprak President Sténio Vincent over "het jaar van de Tweede Onafhankelijkheid". Het besluit tot (geleidelijke) terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Haïti was al vier jaar eerder genomen door president Hoover. Hij volgde de aanbevelingen van de commissie Forbes op die onderzoek had gedaan naar de situatie in het land en het optreden van Amerikaanse militairen. Nadat Amerikaanse mariniers in 1919 een eind hadden gemaakt aan de guerrilla-acties van de cacos opstandelingen, die geleid werden door leiding van Charlemagne Peralte, was het actieve verzet tegen de bezetters zo goed als uitgeschakeld.

De buitenlandse overheersing zorgde - met name onder jonge intellectuelen - echter voor een heropleving van het nationale bewustzijn. Men werd zich bewust van de Afrikaanse wortels van de Haïtiaanse cultuur. De publicatie van *Ainsi parla l'Oncle* van Jean Price Mars in 1928 paste helemaal in deze ontwikkeling. Eind jaren twintig nam het actieve verzet tegen de Amerikanen toe. In 1929 mondde een protestactie van studenten aan de landbouw hogeschool van Damiens uit in een grote staking. Onder druk hiervan mochten de Haïtianen een jaar later voor het eerst sinds 1915 weer een eigen volksvertegenwoordiging kiezen. Deze benoemde Sténio Vincent als president, als opvolger van Louis Borno. Vincent had zich in de jaren twintig laten horen als een tegenstander van de bezetting. Dit maakte hem populair. Ook slaagde hij er tijdens de eerste vijf jaar van zijn ambtsperiode in om de uiteenlopende politieke groeperingen – vaak gevormd op basis van kleur- en klasseverschillen – bij elkaar te houden. Zo ontstond een relatief stabiele politieke situatie. Na het vertrek van de Amerikanen begon Vincent zich echter steeds autoritairder op te stellen en hij kondigde al snel de staat van beleg af. Hij gebruikte de Garde d'Haïti om de oppositie te bedreigen en indien nodig op te sluiten. Midden jaren dertig had hij zich ontwikkeld tot een krachtige verdediger van Amerikaanse belangen in de regio en de Verenigde Staten waren Haïti's belangrijkste handelspartner.

Ondertussen had de nationalistische beweging uit de jaren twintig zich opgesplitst in twee richtingen. Een deel van de jonge intellectuelen voelde zich aangetrokken tot het marxisme, waaronder Jacques Roumain en Max Hudicourt. Vincent ervoer de opkomst van de marxistische beweging als een bedreiging voor zijn regering. Al in 1933 werden Hudicourt en Roumain gevangengezet. In datzelfde jaar startten de mariniers nog met een campagne om 'bolsjewistische activiteiten te onderdrukken'. Kort na het vertrek van de Amerikanen werd de Parti Communiste Haïtien (PCP) opgericht. Zij keerde zich tegen de nationalistische regering van Vincent en benadrukte dat het fundamentele probleem van Haïti niet dat van huidskleur was (zwart of mulat), maar van sociale klasse. Haar slogan werd: Kleur is niets. Klasse is alles. Korte tijd later volgde een golf van arrestaties van communistische leiders. Ook Roumain en Hudicourt werden weer opgepakt. Pas twee jaar later kwamen ze vrij, nadat Vincent zich door gemanipuleerde verkiezingen had verzekerd van een tweede ambtstermijn.

Een andere groep intellectuelen verenigde zich binnen de indigéniste / noirisme beweging, onder hen drie jonge mannen die zich de drie D's noemden: Lorimer Dennis, Louis Diaquoi en François Duvalier. Hun beweging ontwikkelde zich tot die van de Griots en kenmerkte zich door een zwart raciaal bewustzijn met ruimte voor autoritair leiderschap, een zich afzetten tegen de economische en maatschappelijke dominantie van mulatten (waaronder Vincent) en een herwaardering van de Afrikaanse wortels van de Haïtiaanse cultuur (met veel aandacht voor de voodoo).

Voor sommige intellectuelen was de noiriste beweging een stap te ver. Ze vreesden een verscherping van de onderlinge verhoudingen tussen zwarten en mulatten en waren bang voor een nieuwe vorm van zwart despotisme. Bovendien erkenden ze de waarde van de Franse invloed op de Haïtiaanse cultuur.

In de jaren dertig voerden de Verenigde Staten hun 'Good Neighbour Policy'. Amerika zegde toe niet te zullen interveniëren in de binnenlandse aangelegenheden van buurlanden. Dit non-interventie beleid vergemakkelijkte het ontstaan van autoritaire regimes. Als deze regimes zich vervolgens ook nog aan de kant van de VS schaarden als anti-communisten en anti-nazisten, dan kregen ze vrij spel om hun eigen macht uit te breiden. Zowel Vincent op Haïti als Trujillo in de Dominicaanse Republiek wisten handig gebruik te maken van deze vrijheid. In de Dominicaanse Republiek leidde dit in 1937 tot een massamoord op 15.000 Haïtianen in het grensgebied. De reactie van de Haïtiaanse regering was lauw en terughoudend. Angst voor militaire acties van de kant van het Dominicaanse leger speelden een rol in de afwachtende houding van Vincent. Daarnaast was alle aandacht van Vincent gericht op Port-au-Prince. Daar lag volgens hem de grootste bedreiging van zijn macht. Ook profiteerde de regering financieel van een goede relatie met Trujillo. Het 'conflict' werd op diplomatieke wijze opgelost door een schadevergoeding van €750.000 in januari 1938.

De moordpartij - en de erop volgende slappe Haïtiaanse reactie - zorgden voor onrust binnen het leger en leidde tot samenzweringen om Vincent aan de kant te zetten. Vincent probeerde de coup pogingen te verijdelen door op belangrijke posities in het leger eigen mensen neer te zetten en verdachte militairen te executeren. In de Verenigde Staten pleitten politici om in te grijpen in Haïti. Met nieuwe verkiezingen in aankomst besloot Vincent uiteindelijk om terug te treden.

Elie Lescot

Op 15 mei 1941 werd Elie Lescot president van Haïti. Tijdens het presidentschap van Borno was hij minister van onderwijs, en onder Vincent minister van binnenlandse zaken. Als ambassadeur in de Dominicaanse Republiek had hij een goede band opgebouwd met Trujillo en later werkte hij voor de Haïtiaanse regering in Washington. Hij was sterk pro-Amerikaans. Met 56 van de 58 stemmen in het parlement werd hij gekozen tot president. Om zijn machtspositie te verstevigen benoemde hij zichzelf per decreet tot hoofd van de Garde d'Haïti en kreeg zo controle over benoemingen en belangrijke beslissingen bij militaire aangelegenheden. Ook plaatste hij blanke en licht gekleurde leden van de elite in belangrijke overheidsfuncties. In zijn publieke toespraken benadrukte hij het belang van ras als verenigingsprincipe tussen zwart en mulat.

Na de Japanse aanval op Pearl Harbour verklaarde Haïti de oorlog aan Duitsland, Italië en Japan nog voordat Roosevelt zijn oorlogsverklaring had afgekondigd. Lescot wilde hiermee Haïti onder de aandacht van de geallieerden brengen en militaire en financiële steun vanuit de Verenigde Staten

krijgen. Met deze steun zou hij de positie van de heersende oligarchie versterken. In 1942 schortte hij de grondwet op en kreeg hij van het parlement onbeperkte uitvoerende macht.

Op economisch terrein ging het niet goed met Haïti. In de Verenigde Staten ontstond vanwege de oorlog een grote vraag naar rubber. De invoer van rubber vanuit het verre oosten was echter stopgezet. Al in 1940 waren er rubberplanten vanuit de Filippijnen naar Haïti getransporteerd. De Verenigde Staten vatten het plan op om rubberproductie op te zetten in Haïti en ze kregen steun vanuit de regering. De Haïtiaanse overheid kregen leningen vanuit de Verenigde Staten om de rubberproductie op te zetten. Om dit te realiseren werd de Société Haitiano-Américaine de Développement Agricole (SHADA) opgericht. Met steun van het leger kon de SHADA aan de slag. Grote stukken landbouwgrond - aanvankelijk in het noorden, maar later over het hele land verspreid - werden gereed gemaakt voor de verbouw van de cryptostegia (rubberboom). Boeren die voorheen voedselgewassen verbouwden werden nu aan het werk gezet op de rubberplantages. Lescot zag de hele onderneming als een stap vooruit in de ontwikkeling van Haïti en in de Verenigde Staten werd een grote PR campagne gestart om het project te promoten.

Het project bracht echter niet wat men ervan verwachtte. Het project zorgde voor veel sociale onrust. Boerenfamilies moesten met geweld van hun land verwijderd worden en grote aantallen fruitbomen werden gekapt om ruimte te maken voor de hevea bomen. Ondertussen leverde de bomen te weinig rubber op voor een winstgevende export. Een ernstige droogte in 1943-1944 zorgde bovendien voor een lage productie. In 1944 was duidelijk dat het project een complete mislukking was. In Europa kwam het einde van de oorlog al in zicht en in de Verenigde Staten lobbyde de olie-industrie ten gunste van de productie van synthetische rubber op basis van olie. De regering probeerde nog te redden wat er te redden viel, maar het doek was gevallen voor de productie van rubber. Haïti bleef achter met een enorme schuld, duizenden onteigende en verarmde boeren en verlies van tienduizenden hectares aan vruchtbare landbouwgrond. Gelijktijdig leidde de bananenindustrie een kwijnend bestaan, en was de markt voor koffie vanwege de oorlog ingestort.

Tijdens Lescots regeringsperiode vond in 1942 een omvangrijke door de rooms-katholieke kerk geleide anti-bijgeloof campagne plaats tegen de voodoo. Via een systematische campagne op het platteland werd geprobeerd om alles wat met voodoo te maken had te vernietigen. Voodoo tempels werden afgebroken en heilige voorwerpen verbrand. Voodoo aanhangers moesten hun bijgeloof afzweren. Deze op het oog primair religieuze campagne had dieperliggende politieke en raciale wortels. De strijd tussen voodoo en rooms-katholicisme vertegenwoordigde de strijd tussen een groeiend zwart nationaal bewustzijn waarin de Afrikaanse culturele erfenis van groot belang was en de westers (Frans) georiënteerde geestelijkheid en stedelijke elite, die voor een groot deel mulat was. Lescot en zijn regering waren op de hoogte van de campagne, maar hadden er nauwelijks deel aan. Het heeft er veel van weg dat Lescot de campagne afkeurde - hij had niet veel op met de Franse priesters, en wilde hen liever vervangen door Amerikanen – maar de regering ondernam geen stappen om de campagne te stoppen. Overigens nam de Haïtiaanse regering onder Vincent in 1935 al een wet aan die bijgeloof verbood.

In 1944, terwijl de omvang van de SHADA mislukking duidelijk werd, kondigde Lescot aan dat hij zijn termijn met zeven jaar zou verlengen, de grondwet zou herzien en dat parlementaire verkiezingen zouden worden opgeschort tot na de oorlog.

In de begin jaren veertig was het linkse politieke kamp onderling sterk verdeeld. Socialisten en communisten konden niet met elkaar overweg. Hierdoor hadden ze weinig slagkracht. Het overlijden van bekende marxisten als Roumain en Christian Beaulieu en de langdurige ballingschap van Hudicourt verzwakten de marxisten.

Ondertussen ontwikkelde het zwarte nationale bewustzijn zich volop in Haïti, zowel op politiek vlak als op sociaal cultureel terrein (literatuur, schilderkunst (Centre d'Art), dans (Katherine Durham)en muziek (jazz)). Het gemeenschappelijke element was een toenemend gevoel en beleven van raciale trots.

Ondertussen groeide ook de arbeidersbeweging. Port-au-Prince groeide en er ontstond een stedelijke proletariaat. Daniël Figiolé zou de grote man van de arbeidersbeweging worden en een van de belangrijkste politieke figuren uit deze periode. Hij richtte de MOP op – de Mouvement Ouvrier Paysan – de best georganiseerde vakbond en grootste massa organisatie in Haïti in de periode voor de Duvaliers. Hij had veel aanhang onder de arbeiders in de stad en was een charismatisch spreker. Met zijn speeches wist hij mensenmassa's in vuur en vlam te krijgen en in beweging te brengen. Als bijnaam kreeg hij 'rouleau compresseur', de stoommachine. Hij werd wel de 'Mozes van Port-au-Prince' genoemd. Voor hem bestond politiek op Haïti uit de strijd tussen zwart en mulat.

Binnen het leger heerste veel onvrede. Hogere posities waren in handen van blanke en mulatten officieren, vriendjespolitiek en corruptie waren schering en inslag. Op het platteland kon een baan als chef de section gekocht worden en vervolgens van vader op zoon worden overgedragen. Soldaten waren ontstemd omdat ze gedwongen werden mee te doen in de anti-bijgeloof campagne. Ook verschillende officieren keerden zich tegen de gang van zaken.

Eind 1945 stond het regime van Lescot op instorten. Het laatste zetje werd gegeven door een studentenstaking die op maandag 7 januari begon. De opstand was voorbereid door een groepje jonge marxistische intellectuelen (Jacques Stephen Alexis, Rene Depestre, Raymond Pressoir, Gérard Chenet, Gérald Bloncourt, Théodore Baker) rond het blad La Ruche. Zij waren sterk beïnvloed door o.a. de Franse surrealist André Breton In de uitgave van 1 januari had Rene Depestre een vlammende oproep geplaatst om van 1946 het jaar van de vrijheid te maken. Twee dagen later viel de politie het bureau van La Ruche binnen en werden enkele medewerkers voor korte tijd vast gehouden. Een staking, zoals die in 1929 bij Damiens, was het gepaste antwoord op deze actie van de overheid. De staking verspreidde zich als een olievlek over de stad; ook arbeiders sloten zich bij de staking aan. De regering stond machteloos. Lescot gaf opdracht aan het leger om de mensenmassa's koste wat het kost uiteen te drijven, maar de legerleiding weigerde en nam contact op met de Amerikaanse ambassade. Drie militairen (Levelt, Lavaud en Paul Magloire) vormden het Conseil Exécutif Militaire en dwongen Lescot op 11 januari tot aftreden en vertrek uit Haïti.

Dumarsais Estimé

Na het vertrek van Lescot verschenen er tientallen nieuwe kranten en (politieke en sociale) bladen, ook werden er verspreid over het land zo'n honderd nieuwe politieke partijen opgericht. Op 12 mei 1946 volgden de verkiezingen voor het congres. Er vielen 21 zetels in de Senaat en 37 zetels in de Tweede Kamer te verdelen. De gekozen volksvertegenwoordigers zouden vervolgens een president benoemen. De verkiezingen waren een grote teleurstelling voor de linkse partijen (de marxistische PCH - Parti Communiste Haïtien – en de socialistische PSP – Parti Socialiste Populaire, twee partijen die het overigens niet zo best met elkaar konden vinden. De PSP benadrukte minder dan de PCH het klassenonderscheid tussen zwarten en mulatten) en al snel klonken beschuldigingen van verkiezingsfraude. De ideologische strijd tussen het linkse kamp enerzijds en de noiristes anderzijds laaide weer fel op. Uiteindelijk werd de zwarte kandidaat Dumarsais Estimé van de noiriste PPN (Parti Populaire Nationale), die vooral de zwarte middenklasse vertegenwoordigde, tot president gekozen. De PPN beschouwde 1946 als de derde nationale revolutie, na die van 1804 en 1930. Ze beschouwden dit moment als de bevrijding van de zwarte meerderheid en het verlies van de macht van de bourgeoisie. Voorheen was ook Daniël Figiolé aangesloten bij de PPN, maar hij had deze verlaten en de MOP opgericht. De MOP vertegenwoordigde vooral het stadsproletariaat en de plattelandsbevolking. Figiolé had interesse voor het presidentschap, maar was in 1946 nog te jong. Duvalier was een andere mogelijke kandidaat vanuit de MOP, maar hij meende dat zijn kansen later nog wel zouden kunnen komen.

Estimé vormde een kabinet met daarin vertegenwoordigers van diverse politieke stromingen, waaronder de socialisten en Figiolé. Op 24 oktober 1946 viel het eerste kabinet (vooral vanwege onenigheid tussen de socialisten en Figiolé. De socialisten vonden dat Figiolé uit was op het verwijderen van alle licht gekleurde Haïtianen uit belangrijke posities) en dit gaf Estimé de kans om zonder de socialisten en Figiolé zijn eigen noiriste agenda uit te gaan voeren. Hij was blij de socialisten kwijt te zijn, omdat de Amerikanen zijn regering 'te links' vonden. En Figiolé was teveel een radicale oproerkraaijer.

De verwachtingen over Estimé (Titime) waren hoog. Eindelijk een zwarte president die zou opkomen voor de belangen van de zwarte middenklasse en de grote zwarte massa stedelingen en plattelandsbevolking. Estimé stimuleerde het zwarte nationale bewustzijn. De organisatie van de (uiterst dure) tentoonstelling rondom het 200-jarig bestaan van Port-au-Prince (Exposition internationale du Bicentenaire de Port-au-Prince) – van december 1949 tot april 1950 – is hier een voorbeeld van.

Belangrijke posities in de regering en binnen officiële instanties werden ingenomen door de zwarte elite. Mulatten verdwenen bijna volledig uit deze posities. Een deel van de nieuwe leiders noemden zich de 'authentiques', Zij vonden zich de echte erfgenamen van Dessalines en hadden een afkeer van de Europese cultuur. Anderen waren gematigder. Ze streefden naar gelijkheid tussen de kleuren, maar waren niet uit op zwarte dominantie. Beide groepen vonden een plek in Estimé's regering.

Estimé verbeterde het onderwijssysteem, waardoor mensen uit de zwarte middenklasse meer kansen kregen. Op het platteland werden scholen gebouwd en hij richtte de Ecole Normale Supérieure op, om leerkrachten op te leiden. Het aantal leerlingen in het basisonderwijs steeg met 45%. Ook op sociaal terrein was zijn regering actief: er werden wegen aangelegd, alfabetiseringscampagnes gehouden en een volkstelling uitgevoerd. In 1949-50 werd een uitgebreide

door UNESCO gesponsorde campagne voor plattelandsontwikkeling uitgevoerd.

In de grondwet werd de vrijheid om vakbonden op te richten opgenomen en diverse wetten om arbeiders te beschermen. Het ministerie van arbeid werd een van de belangrijkste ministeries. Het minimum dagloon werd verhoogd van 1,5 naar 3,5 gourdes per dag. Er kwam wetgeving op het terrein van kinderarbeid en werk voor vrouwen, er kwam een vorm van arbeidsinspectie voor het platteland en er was aandacht voor sociale zekerheid.

Een opmerkelijke gebeurtenis was de nationale actie voor een lening. De regering torste de economische problemen van de Lescot periode met zich mee en moest in 1947 leningen aflossen vanuit de bezettingsperiode. Washington toonde geen coulance om schulden kwijt te schelden of om uitstel van betaling te geven. De fondsenwerving 'Payons cinq millions' leverde 7,6 miljoen op. Hiermee kon een schuld van 5 miljoen aan de Verenigde Staten worden afgelost.

De nationalisatie in 1947 van de bananen industrie (Standard Fruit) liep op een financieel fiasco uit. In 1946 waren bananen een van Haïti's belangrijkste exportproducten. De concessies werden verleend aan zes bedrijven die banden hadden met de regering. Een jaar later gebeurde hetzelfde met de tabakproductie. Als gevolg van mismanagement, gebrek aan technologie en de afwezigheid van internationale contacten (die Standard Fruit wel had) mislukte het project. Alleen de uitvoerende bedrijven werden er beter van. Begin jaren vijftig droeg de export van bananen nauwelijks meer iets bij aan het nationaal inkomen.

Smith constateert dat het noirisme ondanks alle retoriek van sociale gelijkheid er niet in slaagde de dieperliggende problemen zoals omkoping en corruptie aan te pakken. "On the one hand, black power meant a rearrangement of the political order and an opportunity to advance desperately needed reforms seldom achieved under milat regime. On the other hand, it was an extension of the black middle class into the economic sphere and was quite often used to justify nepotism, corruption and political opportunism." (p. 117)

Het pleidooi van de regering om meer zwarte priesters een plaats in de kerk te geven, ter vervanging van de Franse geestelijken (vak uit Bretagne) viel niet in goede aarde. Ook vond de kerk dat de regering te gunstig gestemd was richting de voodoo.

Aanvankelijk had Estimé ook de steun gekregen van de mulatten bourgeois elite. Hij wist dat hij deze groep ook nodig had. Ondertussen oefenden zijn zwarte achterban druk op hem uit om de mulatten harder aan te pakken. Dat deed hij door in 1948 voor het eerst op Haïti inkomstenbelasting te gaan heffen. Gaandeweg verslechterde de relatie tussen Estimé en de mulatten elite.

Gelijktijdig had Estimé te maken met felle kritiek vanuit de MOP van Figiolé. Figiolé wilde niet alleen zwarte machtshebbers, maar hij wilde ook de economische macht van de mulatten breken. Ook bekritiseerde hij het inhalige en corrupte gedrag van zwarte bestuurders, die alleen uit waren op zelfverrijking. De MOP vormde een versturende factor in het uitvoeren van het overheidsbeleid op het terrein van werkgelegenheid. In 1947 probeerde de regering de macht van vakbonden weer wat in perken. De regering had er zelf last van, maar ook internationale bedrijven klaagden erover. In oktober 1947 probeerde Figiolé een grote staking te organiseren. Er bleek echter weinig animo voor te bestaan. In het algemeen was de bevolking tevreden met het beleid van de regering. De staking betekende ook een breuk tussen Figiolé en Duvalier. Duvalier verliet de MOP en kreeg een regeringsfunctie in het ministerie van arbeid.

Vanuit de Verenigde Staten werd de regering Estimé met wantrouwen bekeken. De koude oorlog was in volle gang en Amerika wenste zo min mogelijk communistische activiteit in haar achtertuin. Amerikaanse functionarissen beoordeelden (onterecht) het radicale noirisme als een vorm van communisme.

Het echte gevaar voor Estimé kwam echter van de kant van het leger. Magloire had politieke ambities en gaande weg groeide de spanning tussen beide mannen. Aan het einde van zijn termijn probeerde Estimé de macht in handen te houden door een tweede termijn af te dwingen. Na een inval van pro-Estimé demonstranten in de Senaat – gevolgd door een ontbinding van de Senaat - leidde tot een staatsgreep.

Paul Magloire

Om legitimiteit te krijgen stelde een militaire driemanschap een burgerregering aan bestaande uit politieke tegenstanders van Estimé en een Consultatieve Raad. De junta voerde ook het algemene stemrecht voor mannen (boven de 21) in. De militairen kregen de steun van de ondernemers gemeenschap. Magloire had zijn zinnen gezet op het presidentschap, en met de boodschap dat hij de 'burger-soldaat' was die voor nationale eenheid zou zorgen, werd hij de eerste militaire president sinds 1915. Hij kreeg 99% van de stemmen. Hij had de steun van de bourgeoisie, van de kerk, van Amerika en in 1951 sloot hij een anti-communistisch verdrag met aartsvijand Trujillo. Magloire was vastbesloten de touwtjes van het leiderschap stevig in handen te houden. In 1954 noemde hij zijn stijl van regeren het 'kansonfèrisme'. Kanson fè betekent ijzeren broek. Het leger was in zijn persoon in handen van de staat. Onder het mom van de strijd tegen het communisme kregen linkse groepering het zwaar te verduren onder Magloire. Smith beschouwt het regime van Magloire als een vorm van dictatoriaal bestuur dat het bewind van Duvalier voorafschaduwde.

Duvalier had zijn baan op het ministerie moeten opgeven met de val van Estimé en had werk als arts weer opgepakt in een grote campagne om framboesia te bestrijden. Ondergronds was hij politiek actief in het verzet tegen Magloire. Eerst met als doel de terugkeer van Estimé te bewerkstelligen, maar toen deze in juli 1953 overleed, begon hij zijn eigen presidentiële campagne voor te bereiden.

De periode onder Magloire wordt vaak gezien als de 'Gouden Jaren'. Magloire probeerde op pragmatische manier de economie uit het slop te helpen door het toerisme te bevorderen en nieuwe industrieën aan te trekken. In werkelijkheid ging het bergafwaarts met Haïti en de nationale schuld nam vanaf het midden van de jaren 50 sterk toe, onder andere vanwege het dalen van de koffie prijzen. Hurricane Hazel bracht in 1954 veel schade toe. Er was sprake van een toenemende trek van plattelanders naar de stad, wat voor de nodige sociale onrust zorgde. De export liep op alle fronten terug en de ontbossing nam toe. Ook was er veel corruptie en nepotisme. Bij de bouw van de Péligre dam en de hulpverlening na Hazel verdween veel geld. De scheiding tussen een armer wordende bevolking en een zichzelf verrijkende bovenlaag werd steeds meer zichtbaar. De economische en financiële problemen zorgden voor veel onrust in de stad en verscherpten de klasse verschillen. Mensen als Figiolé en Duvalier moesten onderduiken. Midden jaren 50 had de regering de steun van alle partijen verloren.

In 1956 startte de presidentiële campagne voor de opvolger van Magloire. Kandidaten moesten de gunst van het volk zien te winnen (in plaats van allerlei dealtjes sluiten met parlementsleden). "The result was political tribalism and violence" schrijft Smith (169). Smith onderscheidt verschillende

fasen in de verkiezingscampagne. Daarbij merkt hij op dat allerlei factoren een rol speelden: onderlinge strijd om de macht gekleurd door ideologische tegenstellingen, rivaliteit binnen partijen, de reactie van een hoog gepolitiseerd leger op ontwikkelingen in de samenleving, een belangrijke rol voor weerstand vanuit de bevolking, de invloed van de VS op het politieke bedrijf.

Fase 1: In 1956 ontstond er onder de bevolking grote onrust over de datum van aftreden van de regering Magloire. Hij gaf aan in 1957 de macht over te willen dragen, terwijl zijn politieke tegenstanders van mening waren dat hij in mei 1956 moest aftreden. De oppositie liet luidruchtig van zich horen en eiste zijn aftreden. Studenten gingen de straat op en er waren stakingen. Aanhangers van Duvalier voerden bomaanslagen uit. Magloire trad met inzet van het leger hard op en kondigde de staat van beleg af. Clément Jumelle werd naar voren geschoven als de presidentskandidaat vanuit de hoek van de zittende regering. Louis Déjoie was de kandidaat vanuit de zakenwereld en Duvalier vertegenwoordigde het noirisme. Onder druk van de omstandigheden kondigde Magloire op 12 december 1956 zijn aftreden aan.

Fase 2 (12 december 1956 – 22 september 1957). Onder leiding van Joseph Nemours Pierre Louis werd er een tijdelijke regering gevormd. Haar doel was om de orde te herstellen en de verkiezingen te organiseren. Figiolé meldde zich ook aan als presidentskandidaat. Hij en Duvalier waren inmiddels gezworen vijanden. Figiolé die Duvalier goed kende, waarschuwde ervoor dat als Duvalier aan de macht zou komen het resultaat terreur zou zijn. Figiolé had veel aanhang in de stad, terwijl op het platteland de strijd ging tussen Déjoie en Duvalier.

In februari 1957 riep Déjoie op tot een staking. Hij vond dat Pierre Louis te veel de kant koos van Jumelle. Pierre Louis moest aftreden en Franck Sylvain werd de nieuwe waarnemend president. Zowel Sylvain als het merendeel van de legerleiding zagen in Duvalier de beste kandidaat. De legerleiding meende dat Duvalier de meest geschikte kandidaat was om naar hun hand te zetten. In april werd Sylvain afgezet. Figiolé en Déjoie hadden Port-au-Prince stil gelegd door stakingen. Als alternatief werd een burgerregering (Conseil Exécutif Gouvernement) opgezet met dertien leden als vertegenwoordigers van de zes belangrijkste kandidaten. Drie weken later trok Duvalier echter zijn vertegenwoordigers terug uit de Raad. Hij wilde de politieke onrust opstoken en militair ingrijpen stimuleren. De militairen zouden vervolgens hem aan de macht brengen.

Ondertussen verkeerde Haïti op de rand van complete anarchie. De CEG verbood alle politieke bijeenkomsten en radio-uitzendingen. Na een bloedige vlaggendag (18 mei) zette de pro-Duvalier gezinde legerleider Cantave de CEG aan de kant. De oppositie schoof echter politiefchef Pierre Armand naar voren. Tussen beiden kwam het tot gevechten die geen van beiden kon winnen. De drie leidende politici van dat moment zochten een oplossing en schoven generaal Antoine Kébreau naar voren, die in het geheim afspraken maakte met Duvalier. Eind mei werd Figiolé benoemd als tijdelijk president. In deze positie probeerde hij het presidentschap veilig te stellen. De enige steun waar hij echter op kon rekenen was die van de stadsbevolking. Het was te weinig. Na een poging om de macht van het leger te verminderen werd hij in juni afgezet door het leger. Protesten van supporters van Figiolé werden op bloedige wijze neergeslagen.

Een driehoofdige militaire junta, onder leiding van Kébreau, bereidde de verkiezingen voor. Ondanks het bloedige neerslaan van de protesten had de junta binnen een week erkenning vanuit Washington. De Verenigde Staten hadden liever Déjoie als president gezien. Het leger dreigde echter dat de verkiezing van Déjoie zou uitlopen op chaos en hun steun niet had. Het leger zou dan breken

met Washington en Haïti zou een makkelijke prooi voor de communisten worden. Deze angst deed de Verenigde Staten besluiten het leger en hun keuze voor Duvalier te steunen. Om kiezers te intimideren zette Duvalier cagoulards in, mannen met bivakmutsen. Zij terroriseerden niet Duvalier stemmers.

Duvalier won de verkiezingen van 22 september met 679.884 stemmen, tegen 266.992 stemmen voor Déjoie en Jumelle 9.980 stemmen. Smith: " Extreme use of force, intimidation and fraud coupled with little interference from the United States, ushered François Duvalier into power and launched a dictatorship far more brutal than Jacques Roumain, for all his prescience, could have ever imagined." (p. 185)

Marcel Catsburg